
Spis treści

Wstęp	13
-----------------	----

Część I

Formy i funkcje agresji interpersonalnej

Rozdział 1

W poszukiwaniu kryteriów porządkujących badania nad agresją interpersonalną	27
<i>Monika Dominiak-Kochanek</i>	

1.1. Konceptualizacja kryteriów porządkujących badania nad agresją interpersonalną	27
1.2. Formy agresji interpersonalnej jako kryterium porządkujące badania nad agresją	32
1.3. Funkcje agresji interpersonalnej jako kryterium porządkujące badania nad agresją	35
1.4. Podejście interakcyjne w badaniach nad agresją interpersonalną	37
1.5. Perspektywa ofiary jako kryterium porządkujące badania nad agresją	41
Bibliografia	44

Rozdział 2

Agresja społeczna i relacyjna dzieci, młodzieży i dorosłych	49
<i>Karolina Koszałkowska</i>	

2.1. Agresja relacyjna i społeczna – kwestie definicyjne i osadzenie w paradygmatach badń nad agresją	49
2.2. Agresja społeczna i relacyjna w okresie dzieciństwa	51
2.3. Agresja społeczna i relacyjna w adolescencji	54
2.4. Agresja społeczna i relacyjna dorosłych	57
2.5. Podsumowanie	61
Bibliografia	62

Rozdział 3	
Płeć jako czynnik wyzwalający agresję	69
<i>Grażyna Poraj</i>	
3.1. Różnice w zachowaniu wyznaczone płcią	69
3.2. Formy agresji ujawniane w okresie dzieciństwa i młodości	70
3.3. Specyfika zachowań agresywnych ujawnianych w okresie dorosłości	79
Bibliografia	82

Rozdział 4	
Cyberbullying w kontekście psychospołecznym – analiza różnych form zachowań agresywnych i przemocowych z wykorzystaniem ICT	85
<i>Paulina Szymańska</i>	
4.1. Wstęp	85
4.2. Zachowania agresywne i przemocowe w przestrzeni wirtualnej	87
4.3. Perspektywa sprawcy	91
4.3.1. Kto?	91
4.4. Perspektywa ofiary	92
4.5. Internet jako przestrzeń do rozwoju zachowań agresywnych i przemocowych	94
Bibliografia	97

Część II

Społeczne i rodzinne uwarunkowania agresji interpersonalnej na różnych etapach życia

Rozdział 5	
Rodzina jako środowisko rozwoju agresji dzieci i młodzieży	107
<i>Magdalena Poraj-Weder</i>	
5.1. Wstęp	107
5.2. Formy agresji/przemocy	109
5.3. Agresja/przemoc w rodzinie z perspektywy teorii systemowej	111
5.4. Agresja i przemoc pomiędzy małżonkami/partnerami	112
5.4.1. Pojęcie agresji/przemocy pomiędzy partnerami/małżonkami	112
5.4.2. Skala i rozpowszechnienie zjawiska	113
5.4.3. Przyczyny i źródła agresji/przemocy pomiędzy partnerami/małżonkami	113
5.4.4. Formy agresji/przemocy między partnerami/małżonkami	116
5.4.5. Skutki agresji/przemocy pomiędzy partnerami/małżonkami	119
5.5. Agresja/przemoc wobec dzieci	120
5.5.1. Pojęcie agresji/przemocy wobec dzieci	120
5.5.2. Skala i rozpowszechnienie zjawiska	121
5.5.3. Przyczyny i źródła agresji/przemocy wobec dzieci	122
5.5.4. Formy agresji/przemocy wobec dzieci	123
5.5.5. Skutki agresji/przemocy wobec dzieci	125
5.6. Agresja/przemoc pomiędzy rodzeństwem	126
5.6.1. Pojęcie agresji/przemocy pomiędzy rodzeństwem	126

5.6.2. Skala i rozpowszechnienie zjawiska	127
5.6.3. Przyczyny i źródła agresji/przemocy pomiędzy rodzeństwem	128
5.6.4. Formy agresji/przemocy pomiędzy rodzeństwem	129
5.6.5. Skutki agresji/przemocy pomiędzy rodzeństwem	130
Bibliografia	131

Rozdział 6

Strategia agresywnego radzenia sobie młodzieży w sytuacji konfliktu społecznego jako rezultat modelującego wpływu rodziców	143
--	-----

Danuta Borecka-Biernat

6.1. Młodzież w sytuacji konfliktu w środowisku szkolnym, rówieńczym i rodzinnym	143
6.2. Strategia agresywnego radzenia sobie młodzieży w sytuacji konfliktu społecznego	147
6.3. Wzór agresywnego sposobu radzenia sobie rodziców z trudnościami	150
6.4. Pytanie i hipoteza badawcza	153
6.5. Metoda badawcza	153
6.5.1. Osoby badane i przebieg badań	153
6.5.2. Narzędzia badawcze	154
6.6. Analiza wyników badań	156
6.7. Podsumowanie wyników badań	161
Bibliografia	163

Rozdział 7

Gotowość do agresji uczniów – sprawców, ofiar i świadków przemocy rówieńniczej	169
--	-----

Aleksandra Tłuściak-Deliowska

7.1. Wstęp	169
7.2. Problem przemocy rówieńniczej w środowisku szkolnym	170
7.3. Role uczniów w przemocy rówieńniczej	171
7.4. Gotowość do agresji	173
7.5. Metoda i procedura badania	177
7.6. Prezentacja i analiza wyników	179
7.6.1. Doświadczenia uczniów związane z przemocą rówieńniczą	179
7.6.2. Gotowość do agresji uczniów mających różne doświadczenia z przemocą rówieńniczą	180
7.7. Zakończenie i wnioski	183
Bibliografia	184

Rozdział 8

Uwarunkowania funkcjonowania jako sprawca albo ofiara agresji w okresie adolescencji	189
--	-----

Marzanna Farnicka

8.1. Wstęp	189
8.2. Metoda badania	193
8.2.1. Uczestnicy badania	195
8.2.2. Procedura badania	195

8.2.3. Zastosowane narzędzia badawcze	196
8.3. Wyniki badań własnych	198
8.3.1. Uwarunkowania podejmowania roli sprawcy	199
8.4. Dyskusja	202
8.4.1. Ograniczenia badań	206
8.5. Podsumowanie	206
Bibliografia	207

Rozdział 9

Agresja między partnerami w romantycznym związku – charakterystyka zjawiska i jego wybranych uwarunkowań dotyczących diady	213
--	-----

Adrianna Kaczuba

9.1. Wstęp	213
9.2. Charakterystyka zjawiska agresji w związku: definicja, formy, rozpowszechnienie	214
9.3. Agresja między romantycznymi partnerami – ujęcie indywidualne	217
9.4. Agresja w związku romantycznym – perspektywy diady	219
9.5. Uwarunkowania agresji między partnerami z perspektywy diady	220
9.6. Wnioski i kierunki dalszych badań	224
Bibliografia	226

Część III

Poznawcze i emocjonalne korelaty agresji interpersonalnej

Rozdział 10

Agresja jako odpowiedź na postrzeganą wrogość, czyli o dokonywaniu wrogich atrybucji	237
--	-----

Marta Bodecka-Zych

10.1. Wstęp	237
10.2. Czym są wrogie atrybucje?	238
10.3. Wrogie atrybucje i agresja	240
10.4. Rozwój wrogich atrybucji	242
10.5. Wrogie atrybucje a gniew	245
10.6. Sposoby pomiaru wrogich atrybucji	246
10.7. Podsumowanie	248
Bibliografia	249

Rozdział 11

Agresywne fantazjowanie – charakterystyka zjawiska i propozycja pomiaru	253
---	-----

Karolina Konopka, Monika Dominiak-Kochanek, Joanna Rajchert

11.1. Wstęp	253
11.2. Rola fantazji agresywnych w zachowaniu agresywnym	256
11.3. Badania własne	259
11.4. Metoda	265
11.4.1. Osoby badane	265

11.4.2. Mierzone zmienne	265
11.5. Wyniki i dyskusja	266
11.5.1. Analiza czynnikowa	266
11.6. Metoda	271
11.6.1. Osoby badane	271
11.6.2. Mierzone zmienne	271
11.7. Wyniki i dyskusja	272
11.8. Dyskusja ogólna	275
Podziękowania	278
Uwagi	278
Bibliografia	278
 Rozdział 12	
Autoagresja jako reakcja na cierpienie	283
<i>Marta Korporowicz</i>	
12.1. Wstęp	283
12.2. Charakterystyka zachowań autodestrukcyjnych	284
12.3. Klasyfikacja zachowań autodestrukcyjnych	284
12.4. Modele samouszkodzeń niesamobójczych	287
12.5. Ból w samouszkodzeniach niesamobójczych	291
12.6. Ból psychiczny, a ból fizyczny w NSSI	292
12.7. Odczuwanie bólu w NSSI	294
Bibliografia	296
 Zakończenie	299